

В. В. Карпова,
*студентка V курсу 10 групи
Інституту прокуратури
та кримінальної юстиції,
Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого, м. Харків*

СОЦІАЛЬНО-ВИХОВНА РОБОТА ІЗ ЗАСУДЖЕНИМИ ДО ДОВІЧНОГО ПОЗБАВЛЕННЯ ВОЛІ

Інститут довічного позбавлення волі містить багато спірних питань з огляду на свою специфічну природу. Одним з таких питань є проблема соціально-виховної роботи з даною категорією засуджених. Навіть скоївши особливо тяжкі злочини, такі особи залишаються людьми, наділеними індивідуальними психологічними якостями, мають власні емоції, потреби, переживання, установки і знаходяться в умовах суворої ізоляції без перспективи повернутися на волю. За таких умов без певної соціальної, психологічної, виховної роботи покарання у виді довічного позбавлення волі може стати страшнішим за смерть або перетворитися на психологічне катування.

Соціально-виховна робота із засудженими – це цілеспрямована професійна діяльність відповідних суб'єктів, яка полягає у здійсненні зовнішнього впливу на поведінку засудженого з метою її подальшої позитивної зміни [5, с. 39].

Слід зауважити, що засуджені до довічного позбавлення волі є досить складним об'єктом виправного впливу. Складність роботи з даною категорією засуджених пов'язана, в основному, з особливостями їх особистості, ставленням до вчинених злочинів, а також специфікою виконання покарання. Якщо в нормальному житті в соціумі спостерігається тенденція до посилення і розвитку ознак позитивних досягнень особистості, то умови утримання засуджених до довічного позбавлення волі в більшості випадків призводять до деградації особистості. Крім того, за тривалий час ув'язнення практично втрачаються всі родинні зв'язки і соціальні контакти [3]. Зміна особистості в таких умовах відбувається досить об'єктивно, важливо спрямовувати цей процес не в бік її подальшої деградації, яка може призвести до суїцидів, психічних відхилень, втрати людського ества, а до прагнення зберегти, а можливо, і розвинути позитивні властивості і якості особистості, пробудити інтерес до діяльності, пізнання світу і життя [4, с. 413]. Все це робить необхідним розробку і здійснення їх якісного психологічного супроводу.

Серед науковців, які досліджували певні аспекти соціально-виховної роботи із засудженими до позбавлення волі, можна виділити праці В. Бадири, О. Бандурки, О. Беци, І. Богатирьова, Т. Денисової, Л. Завацької, В. Кривуши, В. Костенка, В. Лютого, Н. Максимова, М. Панасюка, С. Скокова, О. Таволжанського, Б. Утевського, Б. Шабельського, С. Харченка, В. Хомлюка, О. Янчука та ін.

Інтерпретації виправних цілей покарання при довічному позбавленні волі мають суттєві особливості. Виправна мета довічного позбавлення волі в цілому повинна носити максимальньо «приземлений» і конкретизований характер і не може трактуватися як безпосередня підготовка до життя на свободі (ресоціалізація). Її реалізація спрямовується на збереження людських якостей засуджених [2, с. 19].

Соціально-виховну роботу необхідно орієнтувати на вирішення поточних завдань виконання довічного позбавлення волі. До першочергових відносяться: пристосування засуджених до відбування покарання; формування у них свідомого ставлення до пропонованих до них законних вимог; зняття агресивних установок; попередження суїцидів і рецидиву; забезпечення керованості установ виконання покарань [2, с. 19, 20].

В індивідуальному впливі на засуджених, які відбувають довічне ув'язнення, важлива роль відводиться також психологічній службі як при первинному вивченні особистості, так і при плануванні та організації подальшої виховної роботи [4, с. 411].

Організація соціально-виховного впливу на осіб, засуджених до довічного ув'язнення, залежить від умов відбування покарань. Засуджені до довічного позбавлення волі відбувають покарання: чоловіки – у секторах максимального рівня безпеки виправних колоній середнього рівня безпеки та виправних колоніях максимального рівня безпеки; жінки – у секторах середнього рівня безпеки виправних колоній мінімального рівня безпеки із загальними умовами тримання та виправних колоніях середнього рівня безпеки. Засуджені до довічного позбавлення волі тримаються окремо від інших засуджених, крім тих, які після відбуття двадцяти років покарання у приміщеннях камерного типу переведені до звичайних жилих приміщень колонії максимального рівня безпеки [1]. Такі умови ускладнюють, а іноді взагалі роблять неможливим застосування засобів виправлення, адже навіть трудовий процес є примітивним та не містить в собі стимулів для зміни поведінки.

Іншим проблемним аспектом є те, що через покамерний режим утримання вибір форм і методів виховної роботи ускладнений, відсутня можливість застосування групових методів соціальної та психологічної роботи тощо. Тому важливим є створення умов для освіти та самоосвіти

засуджених даної категорії. Доцільно в цьому процесі застосовувати інтерактивні технології, спеціальні додаткові освітні програми, що сприяють формуванню понятійного мислення і базових інтелектуальних дій, що спираються на образне мислення.

Важливу роль може відігравати релігійний фактор, бо можливість засуджених залучитися до будь-якої релігійної конфесії часто допомагає почати сприймати світ та покарання по-іншому, спонукає до каяття та спокути гріхів.

Серед недоліків організації соціально-виховної роботи слід відзначити: відсутність її цілісної психолого-педагогічної концепції; брак кваліфікованих кадрів; вузькість матеріальної бази і слабку координацію між різними службами установ [2, с. 20]. О. В. Таволжанський стверджує, що персонал, фактично, не спроможний реалізувати поставлені перед ним завдання соціально-виховної роботи із засудженими на належному рівні, хоча його визначено провідним суб'єктом цієї діяльності. Враховуючи, що за своєю суттю соціально-виховна робота є діяльністю з ознаками соціальності, вона повинна здійснюватися визначеними суб'єктами на користь суспільства, без відриву від суспільства та стосовно членів суспільства. За такого підходу основна роль має відводитись не представникам органів і установ виконання покарань, а громадським й іншим соціальним інституціям, до складу яких слід віднести: об'єднання громадян, релігійні та благодійні організації, спостережні комісії, окремих осіб [5, с. 14].

Таким чином, зазначена категорія засуджених відрізняється певною специфікою психологічних та соціально-психологічних установок, а режим відбування покарання значно звужує вибір соціально-виховних методів, що можуть бути до них застосовані. Але це не означає, що соціально-виховна робота із засудженими до довічного позбавлення волі не має проводитися, навпаки, саме така робота в даному разі залишається єдиним засобом стримування людини від деградації.

С п и с о к л і т е р а т у р и

1. Кримінально-виконавчий кодекс України: Закон України № 1129-IV від 11.07.2003 р. [Електронний ресурс] // Відомості Верховної Ради України. – 2004. – № 3–4. – Ст. 21.– Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1129-15>

2. Детков А. П. Пожизненное лишение свободы: уголовно-правовые и уголовно-исполнительные аспекты: автореф. дис. ...канд. юрид. наук; специальность 12.00.08 – Уголовное право и криминология; уголовно-исполнительное право / А. П. Детков. – Томск. – 1996. – 20 с.

3. Екимова В. И. Осужденные к пожизненному лишению свободы: социально-демографическая, медицинская, уголовно-правовая и уголовно-исполнительная характеристика, а также особенности психологического сопровождения [Электронный ресурс] / В. И.Екимова, И. В. Кокурина, А. В. Кокурин // Психология и право. – 2014. – № 1. – Режим доступа: <http://psyjournals.ru/psyandlaw/2014/n1/68324.shtml>
4. Кикоть В. Я. Юридическая педагогика: учебник для студентов вузов, обучающихся по специальности 021100 «Юриспруденция» / В. Я. Кикоть. – Москва: Юнити-Дана, 2004. – 895 с.
5. Таволжанський О. В. Соціально-виховна робота із засудженими до позбавлення волі : монографія / О. В. Таволжанський; за ред. В. В. Голіни; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. – Харків : Право, 2015.

**НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО**

**КАФЕДРА КРИМІНОЛОГІЇ
ТА КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧОГО ПРАВА**

***ПЕРСПЕКТИВИ РЕФОРМУВАННЯ
КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧОЇ СИСТЕМИ
УКРАЇНИ***

*Матеріали круглого столу
студентів, аспірантів, молодих учених*

(4 квітня 2017 року, м. Харків, Україна)

ТОМ 2

Харків
2017

УДК 343.8
ББК 67.309 (4УКР)

Організаційний комітет:

Гетьман А. П. – голова організаційного комітету, проректор з наукової роботи Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, доктор юридичних наук, професор, академік Національної академії правових наук України;

Головкін Б. М. – заступник голови організаційного комітету, доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого;

Ткачова О. В. – відповідальний секретар, кандидат юридичних наук, доцент кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого;

Автухов К. А. – кандидат юридичних наук, доцент кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого;

Таволжанський О. В. – кандидат юридичних наук, асистент кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

Перспективи реформування кримінально-виконавчої системи України: матеріали круглого столу студентів, аспірантів, молодих вчених (4 квітня 2017 року, м. Харків): в 2т. / Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого; за ред. А.П. Гетьмана, Б. М. Головкина та інш. – Харків : Юрайт, 2017. – Т2 ., – 260 стр.
ISBN – 978-966-2740-94-3

У збірник увійшли наукові доповіді та тези виступів учасників круглого столу, присвяченого перспективам реформування кримінально-виконавчої системи України.

Матеріали подані в авторській редакції.

The collection made scientific reports and abstracts of the participants of the round table devoted to the prospects of reforming the penal system of Ukraine. Materials for were presented by the authors.

ISBN – 978-966-2740-94-3

УДК 343.8
ББК 67.309 (4УКР)

© Гетьман А.П., Головкін Б.М. та інш., 2017
© “Юрайт”, 2017

З М І С Т

Бабій О. Г., Гавриленко М. М. Клименко Є. А.	Пенітенціарна пробація як складова ресоціалізації в Україні.....	3
Бірюков М. С.	Зміни до порядку направлення осіб до відбування покарання у виді позбавлення волі.....	10
Богатюк О. В.	Мета соціально-виховної роботи із засудженими до позбавлення волі.....	13
Бугайчук А. А.	Сучасна кримінально-виконавча політика України.....	17
Бурикін В. В.	Про імперативність ресоціалізації звільненої з установи виконання покарання особи.....	21
Вовк М. М.	Відповідність вітчизняного законо-давства у сфері виконання покарань між-народним та європейським стандартам поведження із засудженими.....	24
Гадзіна М. Ю.	Звільнення від відбування покарання за хворобою: проблеми та шляхи їх розв'язання.....	28
Герашенко С.	Виконання покарання у виді арешту.....	32
Гнітій А. О.	Проблемні питання застосування та виконання покарань у виді громадських робіт.....	35
Голєв В. І.	Виправні роботи на сучасному етапі розвитку кримінально-виконавчої системи.....	39
Головко Д. Є.	Кримінально-правові проблеми застосування звільнення від відбування покарання за хворобою.....	42

Грабовська Я.Г.	Особливості виправлення та ресоціалізації неповнолітніх.....	47
Григоренко В. О.	Відбування покарання у виді позбавлення волі засудженими жінками.....	50
Грицева О. О.	Матеріально-побутове забезпечення засуджених до позбавлення волі.....	54
Гриша І. О.	Міжнародний досвід застосування покарання у виді громадських робіт.....	58
Дейнега К. В.	Участь громадськості у виправленні та ресоціалізації засуджених.....	62
Дейнега М. В.	Праця засудженого в умовах ізоляції в контексті реалізації його матеріальних зобов'язань.....	66
Джелалі В. Ф.	Деякі проблеми виправлення та ресоціалізації неповнолітніх осіб.....	70
Дзандзава Г. М.	Медико-санітарне забезпечення засуджених до позбавлення волі.....	74
Дроздова В. І.	Потрапляння наркотичних засобів до установ виконання покарань.....	78
Дуброва Т. В.	До питання про право на свободу віросповідання засуджених до позбавлення волі.....	81
Железнякова Н. І.	Соціальна адаптація засуджених до позбавлення волі під час відбування покарання.....	84
Задерей О. В.	Застосування амністії до осіб, які вчинили злочини проти основ національної безпеки: правовий аспект та перспективи застосування в сучасних українських реаліях.....	88

Зайцева А. О.	Поняття та порядок звільнення засуджених від відбування покарання у зв'язку з помилуванням.....	91
Зелінська І. А.	Проблема переведення засудженого з однієї виправної колонії до іншої.....	94
Йосипенко Н. П.	Освіта як засіб виправлення та ресоціалізації осіб, засуджених до позбавлення волі, на прикладі зарубіжних країн.....	97
Іванов Д. В.	Перспективи створення приватних колоній в Україні.....	100
Карпова В. В.	Соціально-виховна робота із засудженими до довічного позбавлення волі.....	103
Козаченко Т. О.	Щодо доцільності застосування покарання у виді обмеження волі.....	107
Козярин Д. Ю.	Особливості ресоціалізації засуджених неповнолітніх.....	111
Колісник Л. Г.	Питання забезпечення права засуджених на охорону здоров'я.....	115
Кудря А. Р.	Забезпечення конституційного права засуджених на охорону здоров'я: основні проблеми та можливі шляхи їх вирішення...	119
Куктенко Є. Л.	Пробація щодо неповнолітніх як спосіб попередження злочинності.....	123
Курочкіна О. О.	Порівняльна характеристика змісту і основних ознак виконання покарання у виді виправних робіт в радянський період та за часів незалежності України.....	127
Кухар К. І.	Актуальні проблеми застосування інститутів амністії та помилування в Україні.....	130
Кушнір Я. О.	Про забезпечення доступу до освіти осіб, засуджених до довічного позбавлення волі.....	135

Лук'яненко Н.Ю.	Ресоціалізація засуджених як напрям державної пенітенціарної політики.....	138
Лучникова Д. Ю.	Проблеми ресоціалізації осіб, які не досягли повноліття.....	141
Ляшкевич Є. І.	Місце законних інтересів у складі правового статусу засуджених.....	144
Мандзюк М.	Проблемні аспекти ресоціалізації засуджених.....	146
Михайлова Г. В.	Проблеми підготовки засуджених до звільнення від відбування покарання.....	149
Ненька Г. Ю.	Проблеми застосування покарання у виді виправних робіт.....	152
Онищенко А. Г.	Запобігання проникненню заборонених предметів до установ виконання покарань шляхом реалізації індивідуальних заходів.....	156
Оніщенко З. О.	Правовий механізм забезпечення безпеки засуджених осіб та персоналу в місцях позбавлення волі.....	159
Очерет М. О.	Роль соціально-виховної роботи із засудженими в установах виконання покарань..	162
Очкін Р. В.	Міжнародні аспекти проведення соціально-виховної роботи із засудженими до позбавлення волі.....	165
Панішева Ю. С.	Проблеми виконання покарання у виді довічного позбавлення волі.....	168/
Плеханов М.	Місце інституту пробації в системі ювенальної юстиції.....	171
Погребняк О. О.	Деякі питання забезпечення безпеки персоналу установ виконання покарань...	175
Позняк Ю. В.	Ресоціалізація неповнолітніх, засуджених до позбавлення волі.....	178

Поллак М. О.	Міжнародні стандарти поводження із засудженими.....	182
Пономаренко Є. С.	Удосконалення функціонування слідчих ізоляторів в умовах реформування кримінально-виконавчої системи України...	185
Прокопенко О.Г.	Оцінка ризику вчинення повторного кримінального правопорушення як елемент досудової пробації.....	190
Прокоф'єва А. К.	Проблема правового забезпечення права засуджених на відбування покарання за місцем проживання.....	194
Романюк А. О.	Щодо гуманізації системи виконання покарань в Україні.....	197
Роянова І. В.	Правова сутність досудової пробації та підстави її застосування.....	202
Руденко А. М.	Діяльність громадських організацій та їх вплив на кримінально-виконавчу систему України.....	205
Савенко Є. О.	Соціально-виховна робота із засудженими до позбавлення волі.....	209
Сархош Ю. Д.	Виправлення засудженого: до визна-чення поняття.....	213
Смирнова А. О.	Проблемні питання громадських робіт у системі кримінальних покарань.....	216
Суліменко О. В.	Ресоціалізація жінок, засуджених до позбавлення волі.....	219
Толокольнікова К. С.	До питання обмеження прав засуджених....	223
Уласевич Д. В	Активне виборче право засуджених.....	226
Червона С. Р.	Деякі аспекти виконання арешту.....	229
Чередниченко Д. А.	Виправлення як мета покарання засуджених до позбавлення волі.....	232

Чернишова Є. М.	Виховна робота з неповнолітніми в кримінально-виконавчому аспекті.....	235
Чусько В. В.	Пріоритетні завдання та перспективи реформування державних кримінально-виконавчих інспекцій в Україні в службу пробації.....	239
Шепеленко Л. В.	Інститут пробації: зарубіжний досвід і перспективи розвитку в Україні.....	243
Шульгата М. О.	Проблеми виконання покарання у виді штрафу.....	246
Щербакова К. Я.	Окремі питання доцільності створення слідчих органів державної кримінально-виконавчої служби України.....	251

Наукове видання

***ПЕРСПЕКТИВИ РЕФОРМУВАННЯ
КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧОЇ СИСТЕМИ
УКРАЇНИ***

*Матеріали круглого столу
студентів, аспірантів, молодих учених*

(4 квітня 2017 року, м. Харків, Україна)

Відповідальний за випуск: Головкін Б. М.

Підп. до друку 26.05.2017. Формат 60x84 ¹/₁₆. Папір офсетний.

Друк: ризограф. Ум. друк. арк. 18,68. Облік.-вид. арк. 13,8.

Тираж 30 прим. Зам. № 114911. Ціна договірна.

Друкарня «Аладдин-Принт»

61023, м. Харків, вул. Сумська, 4, оф. 8

Тел.: (057) 764-72-11 <http://aladdin-print.ua>

Свідоцтво про державну реєстрацію В00 № 966600 від 28.03.2003 р.